

MATEMATIKA II - vybrané úlohy ze zkoušek (2014) doplňené o další úlohy

Nalezené nesrovnalosti ve výsledcích, jakož i připomínky k tomuto souboru sdělte laskavě F. Mrázovi (e-mail: Frantisek.Mraz@fs.cvut.cz).

1. část DIFERENCIÁLNÍ POČET FUNKCÍ VÍCE PROMĚNNÝCH
2. část (Dvojný a trojný integrál) bude vydána v polovině března 2014
3. část (Křivkový a plošný integrál, potenciál) bude vydána v polovině dubna 2014

Některé úlohy jsou převzaty ze skript [1] a [2]. Jedná se o **základní** doporučenou literaturu pro předmět Matematika II, a to v úrovni A i B.

[1] J. Neustupa: **Matematika II**. Skriptum Strojní fakulty. Vydavatelství ČVUT, Praha 2008.

[2] E. Brožíková, M. Kittlerová: **Sbírka příkladů z Matematiky II**. Skriptum Strojní fakulty. Vydavatelství ČVUT, Praha 2003, dotisk 2007. (*Sbírka řešených i neřešených příkladů*)

Pro zájemce o **další procvičení základních znalostí a dovedností** jsou na webových stránkách ÚTM pod předmětem Matematika II dostupné soubory "Diferenciální počet (základní úlohy)" a "Implicitní funkce" (bude na začátku března). Podstatná část těchto úloh odpovídá i požadavkům zkoušky úrovně B.

Následující výčet nelze chápat jako jednoznačné zařazení uvedené úlohy do zkoušky úrovně A (alfa), resp. úrovně B, ale jako **orientační** rozlišení.

Úlohy č. 1 až 4 (včetně variant), 5a), b) vyžadují základní znalosti, proto jejich části odpovídající požadavkům zkoušky **úrovně B** jsou použitelné i pro tuto zkoušku.

Z okruhu Implicitní funkce odpovídají požadavkům zkoušky úrovně B svým zaměřením a náročností např. úlohy 7 a 8 a dále např. úlohy 9 a 10 (bez druhé derivace) a úloha č. 12 (bez varianty 12.1). Z okruhu Lokální extrémy odpovídají zkoušce B úlohy č. 15 až 20.

Pokud jsou vyžadovány obrázky, pak je stačí načrtnout, musí však obsahovat vše podstatné: popis os, měřítko, popis křivek (ploch) a vyznačení bodů, které jsou pro řešení úlohy důležité, např. průsečíky křivek.

1. Definiční obor, izokřivky, parciální derivace, gradient, diferencovatelnost, tečná rovina, diferenciál, derivace ve směru

V úlohách 1 a 2, kromě formulovaných úkolů, nejprve určete (zapište) definiční obor $D(f)$ Dále pak pojmenujte a načrtněte v $\mathbb{E}_3$ plochu, která je grafem dané funkce. Pro lepší představu o řešené úloze si do obrázku můžete též zakreslit další vyšetřované útvary – body, vektory, případně i tečnou rovinu.

1. a) Napište postačující podmínku pro diferencovatelnost funkce n -proměnných v otevřené mn. $M \subset \mathbb{E}_n$. Určete a načrtněte v $\mathbb{E}_2$ množinu D , ve které je funkce $z = f(x, y) = \sqrt{18 - x^2 - 2y^2}$ diferencovatelná.
- b) Vypočítejte derivaci funkce f v bodě $A = [1, -2]$ ve směru, který je určen vektorem $\vec{s} = \overrightarrow{AB}$, kde bod $B = [0, 0]$. Popište chování funkce f v bodě A v daném směru (funkce roste, resp. klesá, jak rychle (odhad)).
- c) Napište rovnici tečné roviny a parametrické vyjádření normály ke grafu funkce f v bodě dotyku $[1, -2, ?]$.
- d) Napište rovnice izokřivek (tj. $f(x, y) = k$) této funkce pro $k = 0, k = 3$. Izokřivky načrtněte.
2. a) Napište (a **zdůvodněte**), ve kterých bodech $[x, y] \in \mathbb{E}_2$ je funkce $z = f(x, y) = -\sqrt{5y - x^2}$ diferencovatelná. Množinu těchto bodů načrtněte.
- b) Vypočítejte parciální derivace 1. řádu dané funkce v bodě $A = [4, 5]$. Popište chování dané funkce v bodě A (funkce roste, resp. klesá, v jakém směru a odhadněte, jak rychle).
- c) Určete směr $\vec{s}$, ve kterém funkce f v bodě A nejrychleji klesá. Vypočítejte derivaci funkce f v bodě A v tomto směru $\vec{s}$.
- d) Napište diferenciál funkce f v bodě $A = [4, 5]$ a jeho pomocí vypočítejte přibližně hodnotu funkce f v bodě $[4.3, 5.3]$.
3. a) Určete (se zdůvodněním) a načrtněte v $\mathbb{E}_2$ množinu, ve které je funkce $z = f(x, y) = \ln(xy - 4)$ diferencovatelná.
- b) Určete gradient této funkce f v bodě $A = [-2, -4]$. Popište, co vypočtený vektor udává. Určete velikost derivace zadané funkce v bodě A ve směru gradientu.
- c) Určete vektor $\vec{s}$, v jehož směru je derivace dané funkce v bodě A nulová. Nulovou hodnotu derivace ověřte výpočtem.
- d) Napište rovnice izokřivek této funkce pro $k = 0$ a pro $k = \ln 4$. Izokřivky načrtněte (tj. křivky $f(x, y) = k$).

4. Další varianty úloh 1, 2 a 3 s jinou funkcí f a bodem A (případně si sami změňte bod B).
Úlohy 4.6 až 4.11 řešte bez izokřivek, úlohy 4.4 až 4.11 bez grafu.

4.1. $f(x, y) = \sqrt{x^2 - 9y^2 - 36}$ $A = [-7, 1]$
 4.2. $f(x, y) = 4 - \sqrt{x^2 + y^2}$ $A = [-3, 4]$
 4.3. $f(x, y) = \sqrt{x - y^2 + 2}$ $A = [3, -1]$
 4.4. $f(x, y) = \ln(3x - y + 2)$ $A = [-1, -2]$
 4.5. $f(x, y) = \frac{3x - 2y}{y}$ $A = [-1, 2]$
 4.6. $f(x, y) = \cos x + \frac{1}{2} \sin y - 3$ $A = [0, \pi/2]$
 4.7. $f(x, y) = \frac{y}{\sqrt{x}} - x \sqrt{y}$ $A = [4, 1]$
 4.8. $f(x, y) = \ln(xy^2)$ $A = [2, -1]$
 4.9. $f(x, y) = (x^2 + y) e^{-2x}$ $A = [0, 1]$
 4.10. $f(x, y) = \frac{xy^2}{2} + \operatorname{arctg} \frac{y}{x}$ $A = [1, 1]$
 4.11. $f(x, y) = \ln(xy) - \sqrt{x^2 + y^2 - 20}$ $A = [-2, -5]$

5. a) Vypočítejte derivaci funkce $f(x, y) = x^2 - y^2 + 6xy + 2x$ v bodě $A = [-1, 2]$ ve směru určeném vektorem $\vec{s} = (2, -2)$. Je to směr maximálního růstu funkce f v bodě A ? Zdůvodněte!
 b) Určete všechny body, v nichž je gradient funkce f roven nulovému vektoru.
 c) Najděte dotykový bod a rovnici tečné roviny τ ke grafu funkce f rovnoběžné s rovinou $\rho: 4x + 6y - z + 3 = 0$.
6. a) Vypočítejte parciální derivace 1. řádu funkce $z = f(x, y) = y^2 \sin(x^2 - y^2)$.
 b) Napište rovnici tečné roviny ke grafu funkce f v bodě dotyku $[1, 1, ?]$. Výsledku použijte pro výpočet přibližné hodnoty funkce f v bodě $[0.9, 1.1]$.
 c) Dokažte, že daná funkce vyhovuje pro všechna $[x, y] \in \mathbb{E}_2$ diferenciální rovnici $y^2 \frac{\partial f}{\partial x} + xy \frac{\partial f}{\partial y} = 2xz$.

Výsledky: 1. Graf: "horní" část (tj. $z \geq 0$) elipsoidu $x^2 + 2y^2 + z^2 = 18$ a) $D = \{[x, y] \in \mathbb{E}_2 : 18 - x^2 - 2y^2 > 0\}$, tj. vnitřek elipsy se středem v počátku, poloosy: $a = 3\sqrt{2}$, $b = 3$, v množině D má daná funkce spojité parciální derivace b) $\operatorname{grad} f(A) = (-1/3, 4/3)$, $\vec{s} = (-1, 2)$, $\frac{\partial f}{\partial \vec{s}}(A) = 3\sqrt{5}/5$, daná funkce v bodě A v daném směru roste, a to se sklonem asi 50° c) $\tau: z = 3 - (x - 1)/3 + 4(y + 2)/3$, po úpravě: $x - 4y + 3z = 18$, normála $n: (x, y, z) = [1, -2, 3] + t(1, -4, 3)$, $t \in \mathbb{R}$ d) Izokřivky (vrstevnice) jsou elipsy: $x^2 + 2y^2 = 18$ (hranice $D(f)$, pro $k=0$), resp. $x^2 + 2y^2 = 9$ (pro $k = 3$).

2. Graf: "dolní" část ($z \leq 0$) rotačního paraboloidu $y = (x^2 + z^2)/5$, osa v ose y .

a) V bodech $[x, y] \in \mathbb{E}_2: 5y - x^2 > 0$, tj. vnitřek paraboly s vrcholem v počátku a osou v ose y , v těchto bodech má daná funkce spojité parciální derivace.

b) $\frac{\partial f}{\partial x}(A) = 4/3$, daná funkce v bodě A v kladném směru osy x roste, a to se sklonem asi $50^\circ - 55^\circ$, $\frac{\partial f}{\partial y}(A) = -5/6$, daná funkce v bodě A v kladném směru osy y klesá, a to se sklonem asi 40° .

c) $\vec{s} = -\operatorname{grad} f(A) = (-4/3, 5/6)$, $\frac{\partial f}{\partial \vec{s}}(A) = -\|\operatorname{grad} f(A)\| = -\sqrt{89}/6 \doteq -1.6$, tedy pokles se sklonem téměř 60° d) $df(A) = \frac{4}{3} dx - \frac{5}{6} dy$, $f(4.3, 5.3) \doteq f(A) + \frac{4}{3} 0.3 - \frac{5}{6} 0.3 = -2.85$.

3. a) $D = \{[x, y] \in \mathbb{E}_2 : xy - 4 > 0\}$, v množině D má daná funkce spojité parciální derivace. D je otevřená množina ohraničená křivkou $y = 4/x$, $D = D_1 \cup D_2$ (množina v 1. a 3. kvadrantu) b) $\operatorname{grad} f(A) = (-1, -1/2)$ udává směr maximálního růstu dané funkce v bodě A c) $\vec{s} \perp \operatorname{grad} f(A)$, např. $\vec{s} = (1/2, -1)$

d) $C_1 = \{[x, y] \in \mathbb{E}_2 : \ln(xy - 4) = 0\}$, tj. křivka $y = 5/x$, $C_2 = \{[x, y] \in \mathbb{E}_2 : \ln(xy - 4) = \ln 4\}$, tj. křivka $y = 8/x$.

4.1. Graf: "horní" část ($z \geq 0$) dvoudílného hyperboloidu $x^2 - 9y^2 - z^2 = 36$, vrcholy v bodech $[6, 0, 0]$, $[-6, 0, 0]$.

4.2. Graf: "dolní" část rotační kuželové plochy, osa v ose z , vrchol v bodě $[0, 0, 4]$.

4.3. Graf: "horní" část ($z \geq 0$) rotačního paraboloidu $x = y^2 + z^2 - 2$, osa v ose x , vrchol $[-2, 0, 0]$.

5. a) $\frac{\partial f}{\partial \vec{s}}(A) = 11\sqrt{2}$. Není to směr maximálního růstu dané funkce v bodě A , to je směr $\operatorname{grad} f(A) = (12, -10)$

b) $x = -1/10$, $y = -3/10$ c) viz [2], př. 140: $T = [1, 0, 3]$, $4x + 6y - z - 1 = 0$.

6. a) $f'_x(x, y) = 2xy^2 \cos(x^2 - y^2)$, $f'_y(x, y) = 2y \sin(x^2 - y^2) - 2y^3 \cos(x^2 - y^2)$.

b) $z = 2x - 2y$, $f(0.9, 1.1) \doteq -0.4$.

2. Implicitní funkce

2.1. Funkce jedné proměnné $y = f(x)$ definovaná implicitně rovnicí $F(x, y) = 0$

7. a) Vypočítejte parciální derivace 1. řádu funkce $F(x, y) = x^2y - x^3 - 2 \cdot \sqrt{y} + 1$.
b) Ověřte, že rovnicí $F(x, y) = 0$ je v okolí bodu $[x_0, y_0] = [1, 4]$ implicitně určena funkce $y = f(x)$, která má spojitou derivaci $f'(x)$.
c) Určete hodnotu derivace $f'(1)$ a napište rovnici tečny ke grafu funkce f v bodě dotyku $[1, 4]$.
d) Rovnici tečny užíjte k přibližnému výpočtu hodnoty $y = f(x)$ v bodě $x = 0.8$.
8. Další varianty této úlohy s jinou funkcí F a bodem $[x_0, y_0]$:
- 8.1. $F(x, y) = ye^x + y^2 - 2x^2y - 2$, $[x_0, y_0] = [0, 1]$; výpočet $f'(0)$, rovnice tečny a rovnice normály ke grafu funkce $y = f(x)$ v bodě $[0, 1]$, popis chování této funkce v bodě $x_0 = 0$, tj. rostoucí, resp. klesající, jak rychle (odhad).
- 8.2. $F(x, y) = x^3 + \frac{y^2}{2} - x^2y - 1$, $[x_0, y_0] = [1, 2]$; výpočet $f'(1)$, rovnice tečny ke grafu funkce $y = f(x)$ v bodě $[1, 2]$, popis chování této funkce v bodě $x_0 = 1$. Pokud víte, že $f''(1) = 1$, načrtněte do jednoho obrázku tečnu a tvar grafu funkce $y = f(x)$ v okolí bodu $x_0 = 1$.
- Následující čtyři úlohy mají společnou část
- a) Napište **postačující** podmínky pro existenci spojité funkce $y = f(x)$ určené implicitně rovnicí $F(x, y) = 0$ v okolí bodu $[x_0, y_0]$ a pro spojitost její derivace $f'(x)$ v okolí bodu $x = x_0$.
9. b) Ověřte (všechny předpoklady), že rovnicí $F(x, y) = x^3 + 2x^2y + y^4 - 1 = 0$ je implicitně určena funkce $y = f(x)$, jejíž graf prochází bodem $[x_0, y_0] = [2, -1]$ a která má spojitou 1. a 2. derivaci v okolí bodu $x_0 = 2$.
c) Určete hodnoty derivací $f'(2)$ a $f''(2)$.
d) Napište Taylorův polynom 2. stupně $T_2(x)$ funkce f se středem v bodě $x_0 = 2$. Pomocí $T_2(x)$ pak vypočítejte přibližně hodnotu $f(x)$ pro $x = 2.2$.
10. b) Ověřte (všechny předpoklady), že rovnicí $F(x, y) = x^3 + xy^2 + xy - 7 = 0$ je v okolí bodu $x_0 = 1$ definována diferencovatelná **kladná** funkce $y = f(x)$. Určete hodnotu $y_0 = f(x_0)$.
c) Vypočítejte hodnotu derivace $f'(1)$ a napište rovnici tečny ke grafu funkce f v bodě $[x_0, y_0]$.
d) Zjistěte, zda je funkce f konvexní nebo konkávní v okolí bodu $x_0 = 1$. Načrtněte tvar grafu funkce f v okolí bodu $[x_0, y_0]$.
11. b) Ověřte, že rovnicí $F(x, y) = x^2 + 2y^2 - 2xy - y = 0$ je implicitně určena diferencovatelná funkce $y = f(x)$, jejíž graf prochází bodem $[x_0, y_0] = [1, 1]$.
c) Vyšetřete, zda funkce $y = f(x)$ má v bodě $x_0 = 1$ lokální extrém. Pokud ano, určete, zda se jedná o lokální maximum nebo lokální minimum. (Zdůvodněte).
12. b) Ověřte, že rovnicí $F(x, y) = \ln(x + y) + 2x + y = 0$ je implicitně určena funkce $y = f(x)$, která má spojitou derivaci v okolí bodu $x_0 = -1$ a splňuje podmínku $f(-1) = 2$.
c) Určete hodnotu derivace $f'(-1)$. Napište rovnici tečny a rovnici normály ke grafu funkce f v bodě $[-1, 2]$.
d) Rovnici tečny užíjte k výpočtu přibližné hodnoty funkce f v bodě $x = -0.9$.
- 12.1. Varianta předcházející úlohy: $F(x, y) = xye^{x-y} - \frac{2}{e} = 0$, $x_0 = 1$, $f(1) = 2$, tečna ke grafu funkce f v bodě $[1, 2]$, výpočet přibližné hodnoty funkce f v bodě $x = 1.1$, výpočet hodnoty 2. derivace $f''(1)$.

2.2. Funkce dvou proměnných $z = f(x, y)$ definovaná implicitně rovnicí $F(x, y, z) = 0$

13. a) Ověřte (všechny předpoklady), že rovnicí $F(x, y, z) = z^3 + 3x^2z - 2xy = 0$ je implicitně určena funkce $z = f(x, y)$, jejíž graf prochází bodem $A = [-1, -2, 1]$ a která má spojité parciální derivace 1. řádu v okolí bodu $[x_0, y_0] = [-1, -2]$.
b) Určete hodnoty derivací $\frac{\partial f}{\partial x}$ a $\frac{\partial f}{\partial y}$ v bodě $[-1, -2]$. Napište gradient funkce f v bodě $[-1, -2]$.
c) Napište rovnici tečné roviny τ a rovnici normály n ke grafu funkce f v bodě A (tj. též k ploše popsané rovnicí $F(x, y, z) = z^3 + 3x^2z - 2xy = 0$).
d) Rovnici tečné roviny užíjte k výpočtu přibližné hodnoty funkce f v bodě $[-0.9, -2.1]$.
14. a) Ověřte (všechny předpoklady), že rovnicí $F(x, y, z) = x^3 + y^3 + z^3 + xyz - 6 = 0$ je implicitně určena funkce $z = f(x, y)$, jejíž graf prochází bodem $A = [1, 2, -1]$ a která má spojité parciální derivace 1. řádu v okolí bodu $[x_0, y_0] = [1, 2]$.
b) Určete hodnoty parciálních derivací $\frac{\partial f}{\partial x}$ a $\frac{\partial f}{\partial y}$ v bodě $[1, 2]$.
c) Určete derivaci funkce f v bodě $[1, 2]$ ve směru $\vec{u} = (-1, 2)$.

d) Napište směr $\vec{s}$, ve kterém funkce f v bodě $[1, 2]$ nejrychleji klesá. Vypočítejte derivaci funkce f v bodě $[1, 2]$ v tomto směru $\vec{s}$.

Výsledky: **7.** $F'_x(x, y) = 2xy - 3x^2$, $F'_y(x, y) = x^2 - \frac{1}{\sqrt{y}}$, $f'(1) = -10$, tečna: $y = 4 - 10(x - 1)$, $f(0.8) \doteq 6$.

8.1 $F'_x(x, y) = ye^x - 4xy$, $F'_y(x, y) = e^x + 2y - 2x^2$, $f'(0) = -1/3$, tečna: $y = 1 - x/3$, normála: $y = 1 + 3x$, funkce f je v bodě $x_0 = 1$ klesající, sklon tečny je menší než 30° , přesněji asi 20° .

8.2 $F'_x(x, y) = 3x^2 - 2xy$, $F'_y(x, y) = y - x^2$, $f'(1) = 1$, tečna: $y = x + 1$, funkce f je v bodě $x_0 = 1$ rostoucí, sklon tečny je 45° . **9.** c) $f'(2) = f''(2) = -1$ d) $T_2(x) = 1 - x - (x - 2)^2/2$, $f(2.2) = -1.22$. **10.** b) $y_0 = 2$ c) $f'(1) = -9/5$, tečna: $y = 2 - \frac{9}{5}(x - 1)$ d) $f''(1) = 138/125$, f je konvexní. **11.** c) $f'(1) = 0$, $f''(1) = -2$, funkce f má v bodě $x_0 = 1$ lokální maximum.

12. viz [2], př. 195, $f'(1) = -3/2$. **12.1** $F'_x(x, y) = (y + xy)e^{x-y}$, $F'_y(x, y) = (x - xy)e^{x-y}$, $f'(x) = -\frac{y + xy}{x - xy}$, $f'(1) = 4$, tečna: $y = 2 + 4(x - 1)$, $f(1.1) \doteq 2.4$, $f''(1) = -10$.

13. a), b) viz [2], př. 187 c) $\tau : x - y - 3z + 2 = 0$, normála $n : (x, y, z) = [-1, -2, 1] + t(1, -1, -3)$, $t \in \mathbb{R}$. Pozn. Tečnou rovinu k ploše $F(x, y, z) = 0$ lze určit též užitím vztahu $\text{grad } F(A) \cdot (X - A) = 0$.

14. viz [2], př. 197 b) $\frac{\partial f}{\partial x}(1, 2) = -1/5$, $\frac{\partial f}{\partial y}(1, 2) = -11/5$ c) $\frac{\partial f}{\partial u}(1, 2) = -21\sqrt{5}/25$ d) $\vec{s} = -\text{grad}f(1, 2) = (1/5, 11/5)$, $\frac{\partial f}{\partial \vec{s}}(1, 2) = -\sqrt{122}/5$.

3. Extrémy funkcí dvou proměnných

V následujících úlohách

a) Napište nutnou podmínku pro lokální extrém funkce n -proměnných v bodě A . Napište postačující podmínky pro lokální minimum (resp. maximum) funkce $f(x, y)$ v bodě A .

b) Vyšetřete **lokální extrémy** dané funkce f , tj. určete jejich polohu, typ a funkční hodnotu.

15. $f(x, y) = x^2 + 12y^2 - 6xy + 4x$

21. $f(x, y) = xy + \frac{50}{x} + \frac{20}{y}$

16. $f(x, y) = x^3 + y^2 - 12x + 6y$

22. $f(x, y) = x^3 + 8y^3 - 6xy + 5$

17. $f(x, y) = 2y - y^2 - xe^x$

23. $f(x, y) = x^3 + y^3 + \frac{9}{2}x^2 - 12x - 3y$

18. $f(x, y) = x^3 + y^2 - 2x^2 - 2xy + 6$

24. $f(x, y) = x^2 + y - x\sqrt{y} - 6x + 12$

19. $f(x, y) = x^3 + 3y^2 - 6xy - 9x + 8$

25. $f(x, y) = e^{x/2}(x + y^2)$

20. $f(x, y) = x^2 + 2x + y^4 - 4y + 7$

26. $f(x, y) = x^2 + xy + y^2 - 6 \ln x$

Výsledky: **15.** $f_{\min}(-8, -2) = -16$. **16.** $f_{\min}(2, -3) = -25$, v bodě $[-2, -3]$ není extrém.

17. $f_{\max}(-1, 1) = 1 + 1/e$. **18.** $f_{\min}(2, 2) = 2$, v bodě $[0, 0]$ není extrém.

19. $f_{\min}(3, 3) = -19$, v bodě $[-1, -1]$ není extrém. **20.** $f_{\min}(-1, 1) = 3$. **21.** $f_{\min}(5, 2) = 30$.

22.-25. viz [2], odst. II.11. **26.** $f_{\min}(2, -1) = 3 - 6 \ln 2$, bod $[-2, 1] \notin D(f)$.

27. a) Vyšetřete lokální extrémy funkce $f(x, y) = 2x^2 + y^2 - xy + 3x + y + 1$.

b) Zdůvodněte existenci a najděte **absolutní extrémy** této funkce na úsečce AB ,

kde $A = [0, 2]$, $B = [1, 1]$.

[a) lokální $f_{\min}(-1, -1) = -1$, b) $f_{\min}(1/2, 3/2) = 6$, $f_{\max}(0, 2) = f_{\max}(1, 1) = 7$].

V následujících třech úlohách

a) Zdůvodněte **existenci absolutních extrémů** funkce f na dané množině M .

b) **Absolutní extrémy** vyšetřete, tj. stanovte jejich polohu a vypočítejte hodnotu maxima i minima funkce f na množině M .

28. $f(x, y) = x^2 + xy - 3x - y$, $M = \{ [x, y] \in \mathbb{E}_2; x + y \leq 3, x \geq 0, y \geq 0 \}$.
[$f_{\min}(0, 3) = -3$, $f_{\max}(0, 0) = f_{\max}(3, 0) = 0$].

29. $f(x, y) = x^2 - 2x + y^2$, $M = \{ [x, y] \in \mathbb{E}_2; x^2 + y^2 \leq 9, y \geq 0 \}$ (Pro vyšetření bodů na hranici můžete užít polárních souřadnic, úlohu však lze řešit i bez nich.)
[$f_{\min}(1, 0) = -1$, $f_{\max}(-3, 0) = 15$].

30. $f(x, y) = x + \ln x - y^2$, $M = \{ [x, y] \in \mathbb{E}_2; y = x + 1, 1/4 \leq x \leq 1 \}$.
[$f_{\min}(1, 2) = -3$, $f_{\max}(1/2, 3/2) = -7/4 - \ln 2 \doteq -2, 4$, $f(1/4, 5/4) = -21/16 - \ln 4 \doteq -2, 7$ není extrém] .